USNESENÍ

Krajský soud v Ostravě projednal ve veřejném zasedání konaném dne 11. prosince 2024 v trestní věci obžalovaných Moniky Z., narozené xxx a Šárky Š., narozené xxx, **odvolání státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě** proti rozsudku Okresního soudu v Ostravě ze dne 10. 1. 2024, č. j. 14 T 50/2022-2005, a rozhodl

takto:

Podle § 256 trestního řádu se odvolání státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě zamítá.

Odůvodnění:

1. Rozsudkem Okresního soudu v Ostravě ze dne 10. 1. 2024, č. j. 14 T 50/2022-2005, byly obžalované Monika H. (v době rozhodování krajského soudu příjmením Z.) a Šárka Š. zproštěny podle § 226 písmeno b) trestního řádu obžaloby Okresního státního zastupitelství v Ostravě pro skutek podrobněji popsaný ve výroku napadeného rozsudku, právně kvalifikovaný jako zločin týrání svěřené osoby podle § 198 odstavec 1, odstavec 2 písmeno d) trestního zákoníku, neboť v žalobním návrhu označený skutek není trestným činem. Podle § 229 odstavec 3 trestního řádu byli dědicové po poškozené Věře J., narozené xxx, zesnulé 11. 11. 2022, Petr J., narozený xxx, Pavel J., narozený xxx, Martin J., narozený xxx, a Roman J., narozený xxx, a dědic po poškozené Ireně K., narozené xxx, zesnulé 12. 7. 2023, Tomáš K., narozený xxx, odkázáni se svým nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních

2. Proti tomuto rozhodnutí podala v zákonné lhůtě odvolání státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě, a to v neprospěch obou obžalovaných do zprošťujícího výroku. Dle odvolatelky bylo ve věci sice provedeno rozsáhlé dokazování, ovšem důkazy byly soudem nesprávně a neúplně vyhodnoceny. Skutkové závěry soudu nezohlednily specifické aspekty dokazování v případech týrání osob v pobytové sociální péči a zjištěné skutečnosti nebyly vyhodnoceny ve své komplexnosti. Nelze souhlasit se závěrem nalézacího soudu, že se skutek stal, avšak nemá znaky trestného činu ani přestupku. Nalézací soud v rámci odůvodnění v podstatě specifikuje obsah provedených důkazů, aniž by učinil závěry, jaká skutková zjištění a na podkladě jakých důkazů bere za prokázané. V tomto směru je nutno na jeho rozhodnutí nahlížet také jako na nepřezkoumatelné. Nalézací soud současně při hodnocení obsahu výpovědí nesprávně hodnotil důvody, možnosti a schopnosti jednotlivých svědků či jednotlivých skupin svědků vypovídat. Způsob vyhodnocení jednotlivých důkazů – svědeckých výpovědí je nejenom nesprávný, ale i nedostatečně odůvodněný. Nalézací soud nepřihlédl ke specifikům problematiky projednávaného trestného činu týrání svěřené osoby. Tato specifika si totiž vyžadují odlišný způsob a přístup k hodnocení důkazů. Nalézací soud chybně vyhodnotil nejen obsah výpovědi samotných poškozených, ale v převážné většině i obsah výpovědí dalších svědků, ať už osob vystupujících

v obdobném pracovním postavení jako obžalované či osob z řad jejich nadřízených, osob příbuzných, případně osob „zvenčí“. Pokud se týká obecně výpovědí týraných osob-seniorů podle odborné literatury ale také podle ustálené judikatury je nutno přihlédnout při hodnocení jejich výpovědí k tomu, že existují různé faktory, které jim brání přiznat, či mluvit o tom, že jsou obětí týrání. Mezi tyto faktory patří stud, že se to děje, spolu se sebeobviňováním a obavami, že by se násilí mohlo ještě zhoršit. Považují to za intimní záležitost. Nevěří, že by jim mohl někdo pomoci, nemají dost sil fyzických ani duševních a mentálních cokoli řešit, přijímají nálepku seniorů jako nepotřebných, což ovlivňuje jejich sebepojetí a zvyšuje závislou roli. Trpí také nedostatkem místní pomoci. Nutno uvést, že jsou-li poškozenými senioři, je u nich podle odborné literatury specifické, že se až v 80 % nesvěřují ani přátelům, ani příslušníkům rodiny ani profesionálním pomáhajícím institucím. Hovoří se o „toxickém studu" jako důvodu, proč oběti týrání, které jsou vysokého věku, mlčí. V další části rozvedla pojem „týrání“ podle nauky i praxe soudů a k otázce, zda poškozené osoby pociťovaly jednání obžalovaných jako těžké příkoří, pak toto nelze bez dalšího ztotožňovat se vznikem traumatických následků na jejich psychice. Je zřejmé, že každá oběť násilí neprožívá způsobenou újmu stejným způsobem a různí se také psychické mechanismy následného zpracování traumatické události, tedy to, jak se poškozený s prožitky vyrovnává. V praxi se mohou vyskytnout samozřejmě také případy, kdy znalecké zkoumání oběti nebude reálně proveditelné např. pro duševní poruchu apod. Při posouzení stupně hrubosti a bezcitnosti jednání a otázky, zda je poškozený pociťoval jako těžké příkoří, se tak do značné míry uplatní objektivnější hledisko, tedy nikoli pouze jak vnímal a cítil konkrétní poškozený, ale jak by v dané situaci za daných okolností vnímala a cítila většina lidí vyznačujících se charakteristikami poškozeného (věk, vztah k pachateli, zdravotní stav apod.). Toto je jistě možné v dané věci odvodit z povahy samotných násilných aktů, které v daném případě byly prokázány svědeckými výpověďmi, a u nichž lze jistě konstatovat, že by je každý na sobě musel vnímat jako těžké příkoří (viz usnesení Nejvyššího soudu sp. zn. 11 Tdo 82/2018 ze dne 22. 3. 2018). Podle velkého senátu trestního kolegia Nejvyššího soudu sp. zn. 15 Tdo 887/2014 týrání vlastně představuje vyvolání a udržování stavu vnímaného poškozeným jako v zásadě setrvalý stav negativních pocitů, vnitřní nepohody a obav. Za týrání lze považovat také vědomé opomenutí povinné péče, jestliže svěřená osoba vzhledem ke svému věku není schopna se o sebe sama postarat. Může mít rozmanité podoby: hrubé nadávky, stálé kritizování, ponižující urážky, zesměšňování, podrývání sebedůvěry, omezování osobní svobody, vyhrožováním tělesným ublížením až po přímé tělesné ubližování. Mezi příznaky psychického týrání patří, kromě jiných, nejasná úzkost, strach, plačtivost deprese, apatie, dehydratace, imobilizační syndrom.

3. Obžalované se vůči poškozeným, křehkým osobám vysokého věku, které pociťovaly diskomfort už jen proto, že poslední etapu života prožívaly v cizím prostředí, chovaly obzvláště hrubě a necitlivě. Ponižovaly je, oslovovaly je hrubě, sprostě a zle s nimi nakládaly, odpíraly jim adekvátní péči. Přitom si byly vědomy toho, že poškozené mají ztíženou možnost se proti jejich jednání vymezit. Ze sdělení některých svědkyň vyplývá, že si ke svému hrubému jednání cíleně vybíraly zejména osoby vysokého věku a špatného stavu, které, někdy i z důvodu počínající demence, neměly možnost se proti jejich špatnému zacházení adekvátně ohradit. Byl jim odpírán adekvátní přístup tekutin, neměly dostatek času ke konzumaci jídla, které jim bylo mnohdy šizeno, co do velikosti porcí. Při jídle i při dalších činnostech jim nebyla poskytována pomoc. Byla zanedbávána péče o jejich osobní hygienu. Tato péče nebyla poskytována včas. I když si přivolaly pomoc, nastávaly nekomfortní a ponižující situace, kdy musely být v nevyměněných inkontinenčních pomůckách i delší čas, popř. kdy v důsledku neposkytnuté dopomoci nestihly dojít na WC. Pokud k takovéto nepříjemné situaci došlo, byly navíc ze strany obžalovaných ponižovány, že smrdí, popř. že jsou „prasata". Poškozeným byl pobyt v domově ztrpčován ze strany obou obžalovaných také různými naschvály (neposkytnutím zubní náhrady či lžíce k jídlu, dávání ovladače od televize mimo dosah klienta, vypínáním zvonění) a hrubostmi (nadávky, tykání, rychlá a nešetrná manipulace na lůžku). Poškozené seniorky byly vystaveny týrání fyzickému (způsobování bolesti nešetrnou

manipulací, strkáním, vystavování chladu při otevřeném okně proti vůli klienta a při koupání v příliš studené vodě aj)., emocionálnímu (vyvolávání úzkosti, strachu, beznaděje) a verbálnímu (nadávky, urážky, ponižování, tykání klientkám). Obžalované jednaly v rozporu se standardy ošetřovatelské péče a dostatečně nerespektovaly důstojnost klientů domova.

4. Obžalované nejprve nevypovídaly. Následně své jednání, tak jak je to obvyklé u pachatelů této trestné činnosti, u hlavního líčení bagatelizovaly. Pokud připustily některé z vytýkaných praktik, omlouvaly je pracovním přetížením, či postojem a chováním poškozených. Svou obhajobu u hlavního líčení zaměřily spíše na negativní hodnocení práce jejich kolegyně Gabriely L., která je z nedobrého zacházení s klienty usvědčuje než na posouzení adekvátnosti vlastního jednání vůči klientům.

5. Jednání obžalovaných, které je jim kladeno za vinu, mělo být hodnoceno i ve spojení se závěry znaleckých posudků z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie. Z těchto vyplynulo, že pokud bude obžalovaným prokázáno vlastní inkriminované jednání, toto se odvíjí od jejich osobnostních rysů, zejména nedostatečně diferencované emoční složky osobnosti, která nese známky nedostatečné empatie i soucitu a u obžalované Šárky Š. ještě se snadnějším uvolněním agresivního potenciálu. Snadnější uvolnění verbálních agresivních impulsů lze u nich chápat jako způsob komunikace. Hněv, zlost a vztek obecně vedou k nabuzení a posílení u obou obžalovaných. Jsou uvolňovány zcela nekultivovaně a narušují důvěru okolí. Mají ráz zastrašování a odhánění. Pokud jde o reflexi vlastního inkriminovaného jednání, ani jedna z obžalovaných nevykazuje ochotu přijmout fakta vyplývající z obvinění. Chybí u nich schopnost pochopení individuálních potřeb klientů, jejich pocitů a schopnost taktně na ně reagovat nejen verbálně, ale i postojem, gestem, výrazem tváře.

6. Zásadní pochybení nalézacího soudu pak odvolatelka shledává v tom, že nesprávně vyhodnotil výpověď svědkyně Gabriely L., která plně usvědčuje obě obžalované v celém rozsahu, a to jak v přípravném řízení, tak i u hlavního líčení. Její výpověď je v podstatných bodech neměnná. Je logické, že pokud měla vypovídat k událostem dějícím se v průběhu 2 let, k jednání dvou obžalovaných, kdy se jednalo vesměs o opakující se a obdobné praktiky, tak jak je běžné u týrání, a to navíc vůči 12 poškozeným, že se v její výpovědi mohly objevit drobné rozpory. Takovéto nepřesnosti je však možno vysvětlit časovým odstupem i četností jednotlivých útoků vůči více osobám a po delší časové období. Svědkyně však tyto případné rozpory zcela logicky vysvětlila, přičemž je nutno zdůraznit, že byla vyslýchána velice podrobně a soud po ní zcela nestandardně požadoval odstranění jakýchkoli i drobných rozporů, o čemž vypovídá i skutečnost, že její výpověď probíhala po dobu tří hlavních líčení. Výpověď svědkyně Gabriely L. soud bezdůvodně odmítl jako celek s poukazem na závěry znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a psychologie, aniž by jí sdělené skutečnosti podrobněji rozebral a zabýval se jimi v rámci hodnocení důkazů a v kontextu s dalšími výpověďmi je s ohledem na obsah sděleného vyhodnotil. Výpověď svědkyně Gabriely L. pak odvolatelka rozebrala v obecné rovině i ve vztahu k jednotlivým poškozeným.

7. Dle odvolatelky je výpovědí svědkyně Gabriely L. prokazováno, že obžalované s poškozenými zle nakládaly a také, že poškozené vnímaly takové jednání jako těžké příkoří. Jí sdělené skutečnosti o pochybení u konkrétních klientek korespondují s některými záznamy o péči (ne všechna pochybení byla zapsána). Její výpověď dokládá, že špatné chování obžalovaných vůči klientkám bylo setrvalé. Pokud se výjimečně ke klientkám zachovaly lépe, neznamená to, že by se nejednalo o týrání, neboť ve většině případů k nim přistupovaly hrubě a necitlivě, na což reagovaly klientky různě, podle toho, v jakém byly stavu. Někdy brečely, někdy si stěžovaly nebo byly zcela rezignované. I výsledek dotazníkového šetření v domově částečně potvrzuje skutečnosti sdělené svědkyní Gabrielou L., neboť z něho vyplynulo, že klienti zažívali od personálu aroganci, vulgaritu, tykání a nedostatek úcty. Jmenovitě byla v dotazníkovém šetření u těchto negativních skutečností

uvedena Šárka Š. Stížnostmi rodin klientů jsou také doloženy některé incidenty, o kterých svědkyně Gabriela L. vypověděla (stažení pleny na chodbě aj.). Popisovaná zranění byla v některých případech zaznamenána ve zdravotní dokumentaci klientek, i když ne vždycky bylo z těchto zpráv jasné, jak tato zranění vznikla. Plány péče dokreslují výpověď svědkyně Gabriely L. v tom, v jakém byly klientky stavu a s čím jim bylo třeba dopomoct.

8. Odvolatelka zdůraznila, že výpověď svědkyně Gabriely L. nestojí osamoceně a je podporována i dalšími svědeckými výpověďmi. Jedná se o výpovědi svědkyň Jany F., Renáty K., Lenky J., Patrície P. a Boženy Š., kdy zrekapitulovala výpovědi jednotlivých svědkyň.

9. U těchto svědeckých výpovědí, které je třeba hodnotit jak jednotlivě, tak především souhrnně (svědkyně vesměs nepopisují shodné situace či útoky obžalovaných, případně reakce poškozených, neboť nebyly ve stejném čase na stejném místě), je podstatné, že popisují obvyklý způsob chování obžalovaných vůči klientům zařízení zejména vůči poškozeným, a to jak ve smyslu „zlého nakládání", tak i dalších znaků skutkové podstaty vytýkaného trestného činu ve smyslu „těžkého příkoří". Z jejich výpovědí je zřejmé, že takovéto jednání bylo u obžalovaných zcela běžné standardní, dělo se téměř na každé směně v menší či větší míře vůči všem klientům. Bylo tím intenzivnější, čím více byl klient bezmocný v důsledku svého zdravotního stavu, ať už psychického nebo fyzického, nebo pokud neměl žádný či jen minimální kontakt s rodinou. Poškozené vnímaly různé formy takového jednání různě, převážně úkorně, což bylo zřejmé z jejich bezprostředních negativních reakcí na jednání obžalovaných, případně z postupných negativních změn v jejich chování. Dále je jejich výpovědí potvrzováno, že se poškozené obžalovaných bály, bály si na takové jednání obžalovaných stěžovat, aby to pak nebylo ještě horší.

10. Výpověďmi těchto osob je prokázáno zlé nakládání, jak psychické násilí ve formě křiku, urážek, nadávek, ponižování, že nejsou klienti soběstační či sebeobslužní, že jsou na obtíž, tak i fyzické násilí ať už aktivní zahrnující tělesné zraňování a působení fyzické bolesti, či pasivní založené na zanedbávání péče, neposkytování nebo omezeném poskytování základních existenčních potřeb, neposkytování dostatku tekutin, neposkytování podmínek pro bezproblémovou konzumaci jídla. Tito svědci potvrzují také výrazné úkorné prožívání takového jednání poškozenými v podobě pláče, smutku, strachu, obav, apatie. Těmito svědeckými výpověďmi je také prokazováno, že se tak převážně dělo s přihlížením či vědomím bezprostředních nadřízených a že některé poznatky se dostaly i osobám z řad vedení.

11. Jejich výpovědi mají výraznou vypovídající hodnotu i v tom směru, že prokazují, jak vysokou míru agresivního šikanózního jednání dokázaly obžalované vyvinout, a to i vůči nim jako kolegyním, tedy i vůči osobám nikterak nezávislým na jejich péči, a jak úkorně vnímaly jednání obžalovaných i ony, a případně jak závažné následky na jejich zdravotním stavu, psychickém i fyzickém, jednání obžalovaných zanechalo. Zarážející je motiv šikany ze strany obžalovaných vůči nim, že se nebudou zavádět nové „móresy" v péči o klienty (tedy odborná plnohodnotná laskavá péče).

12. Odvolatelka uvedla, že na rozdíl od nalézacího soudu se domnívá, že nebyly zjištěny žádné relevantní skutečnosti, na podkladě kterých by bylo možno oprávněně učinit závěr, že výpovědi těchto svědkyň jsou nevěrohodné. Nalézací soud naznačuje, že došlo k nějaké domluvě některých z těchto svědkyň, ale nebyly zjištěny žádné skutečnosti, pro to svědčící. Nalézací soud žádným relevantním způsobem neodůvodnil, proč je výpověď těchto svědkyň nevěrohodná.

13. Výslechy svědků, kteří potvrzují, že k vytýkaným praktikám ze strany obžalovaných vůči klientům zařízení zcela běžně docházelo, avšak z pochopitelných důvodů nejsou schopny označit konkrétní klienty, kterých se to týkalo, nelze v konečném důsledku vyhodnotit tak, jak to učinil nalézací soud, že jimi nejsou prokazovány usvědčující výpovědi svědků, kteří kromě korespondujícího popisu týrání obžalovaných označují i konkrétní osoby, vůči kterým se tak dělo.

14. Skutečnost, že výpověď svědkyně Gabriely L. je věrohodná je podporována i výsledky znaleckého zkoumání. Nalézací soud nesprávně interpretoval závěry znalců zkoumajících její duševní stav k vyhodnocení její věrohodnosti. Znalkyně učinily závěr, že její sdělení se odvíjí od skutečných vzpomínek, nese známky prožitého, nepostrádá logickou skloubenost. Svědkyně nesděluje motivaci, pro kterou by zkreslovala popisované skutečnosti, nicméně u ní nelze vyloučit zaměřenost na negativní aspekty reality. Z psychiatrického hlediska její schopnost správně vnímat prožité události a následně je reprodukovat není nijak snížena. Její výpověď koresponduje především s výpověďmi svědkyně Jany F. a Renáty K. a je podporována i výpovědí Lenky J., Patricie P. a Boženy Š., tedy osob zaujímajících obdobnou pozici v daném zařízení a přicházejících stejným způsobem do styku s poškozenými a obžalovanými, lze pohlížet na výpověď této svědkyně jako na celkově věrohodnou.

15. Výpověďmi čtyř poškozených je prokazováno vytýkané jednání obžalovaných toliko zčásti, a to proto, že se jedná o starší osoby, které zapomínají, nebo které si nechtěly negativní zážitky vybavovat a z různých důvodů o nich hovořit. Znaleckým posudkem z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie byl u poškozené Věry J. zjištěn syndrom demence, která byla přítomna již v době prošetřovaného jednání. Mezi její projevy patří i poruchy paměti prakticky ve všech složkách. Rovněž u poškozené Ireny K. byl přítomen syndrom demence, a to již v době prošetřované události. Poškozená Emílie P. se s jednou ze sestřiček nepohodla a ona ji pak na posteli škrtila a něco při tom nadávala. Tento incident řešila i s panem ředitelem, který jí vyslechl a snažil se jí pomoct. Byla za ním asi dvakrát. Ta sestra na ni byla arogantní a drzá, ale pak z domova odešla. V průběhu výpovědi svědkyně uvedla, že doufá, že nebude mít „průser". Poškozená Věra Š. uvedla, že když přišla do domova, zpočátku se na noc zamykala. Jednou ráno zaspala a vzbudilo ji kopání do dveří a zvonění. Když otevřela, obžalovaná Šárka Š. jí řekla, že pokud se bude zamykat, tak jí bude dávat jídlo přede dveře na zem. Z tohoto důvodu se pak přestala zamykat. Byla z toho dost otřesená, protože to bylo na začátku toho pobytu. Plakala, neudělalo jí to dobře na psychiku. Šárka jí jednou vyčítala, že tam má spoustu krámů. Slyšela, že říkala jiné klientce, že se zase posrala. Když pak Šárka odešla, byla to úleva. Ona byla takový generál, všechny její kolegyně jí podléhaly. Šárka byla strohá, jiná než ostatní. Monika byla spolčená se Šárkou. Ony dvě byly nepříjemné. Na obžalované si nejvíc stěžovala Emilka. Ony jí nepomohly. Když potřebovala, nepřišly za ní. Poškozená Věra J. uvedla, že s ní některé pečovatelky „šarpaly" a uhodily jí do kolene o hranu postele, když s ní rychle při hygieně manipulovaly, ale ty jsou už pryč. Jídlo musí sníst rychle, všechno je „honem, honem". Poškozená Irena K. vypověděla, že se jí nic špatného nedělo. Myslí si, že neměla s nikým žádný problém. Snažila se, aby nedělala problémy. Ve výpovědi poškozených se odráží neschopnost týraných osob, obzvláště vysokého věku, hovořit o týrání v důsledku svých psychických i fyzických indispozic. Nutno proto přihlédnout při hodnocení jejich věrohodnosti k výše uvedeným specifikům výpovědi týraných seniorů, tedy, že o týrání vesměs nemluví, nesvěřují se ani nejbližším osobám, v důsledku sebeobviňování mají pocit, že vlastně jednání vyvolávají sami, svým chováním, svojí fyzickou, případně i psychickou nedostatečností. Významnou byla v dané věci i zcela objektivní okolnost, tedy, že neměly možnost se od jednání obžalovaných „distancovat", neměly možnost ze zařízení odejít, ať již proto, že neměly vlastní rodinu nebo proto, že si byly vědomy, že jejich rodina se o ně postarat nemůže. V dané věci je prokázán také přímý tlak na poškozené nevypovídat o jednání obžalovaných, jakož i to, že poškozené měly z obžalovaných zjevný strach a měly strach si na jejich jednání stěžovat, neboť by bylo ještě hůř.

16. Výpovědi těchto svědků-poškozených proto nelze brát jako odraz plného reálného chování obžalovaných vůči nim a nelze jimi brát za prokázané, že k vytýkanému jednání obžalovaných nedocházelo, tak jak se uvádí v obžalobě. I když závěry znaleckých posudků k duševnímu stavu poškozených nepotvrzují, že jednání obžalovaných vnímaly jako těžké příkoří, znalecké posudky

to ani nevylučují. Navíc z 12 poškozených byl zkoumán duševní stav jen tří z nich, vzhledem k tomu, že ostatní poškozené již zemřely.

17. To, že poškozené prožívaly pobyt v sociálním zařízení úkorně, bylo i vlivem dalších okolností, jako je jejich zhoršující se zdravotní stav, psychický a fyzický, v důsledku procesu stárnutí, odloučení od rodiny, případně smrti nejbližších příbuzných, nicméně jednání obžalovaných vůči nim bylo tím nejdůležitějším a podstatným faktorem, který u nich vyvolal prožívání těžkého příkoří. O některých dílčích incidentech se klienti domova svěřili svým rodinným příslušníkům, kteří však věděli právě a jen o těchto dílčích incidentech. Odvolatelka v tomto kontextu rozebrala výpovědi svědkyň Miroslavy P., dcery Emílie P., Heleny K., dcery Ljuby K., Ľubomíra D., syna Viery D., Marie F., dcery Milady P., Dobroslavy M., snachy Lucie M., Jiřího Š., syna Věry Š., Vítězslava Š., syna Jarmily Š., Jaroslavy D., dcery Ludmily M., Pavla J., syna Věry J., Jan W., vnuka Zdeňky W., Tomáše K., syna Ireny K., Bohuslava S., syna Marie S. Nelze souhlasit se závěrem nalézacího soudu, že „pokud by došlo k týrání, tak by příbuzní poškozených o tom museli mít nějaké poznatky, což se nestalo". Jednak je takový závěr nesprávný z těch důvodů, že někteří příbuzní poznatky svědčící o týrání, jak zlém nakládání, tak i těžkém příkoří, zmiňují a jednak týrané osoby o takových věcech v převážné míře nehovoří. Ne nepodstatná je pak dle odvolatelky i výpověď Nikoly Z., která za účelem tvorby reportáže, začala pracovat jako dobrovolnice v organizaci ADRA, a tak se dostala do styku s klienty zařízení Slunečnice. Výpovědí této zcela nezaujaté svědkyně zvenčí jsou také zčásti prokazovány jak formy zlého nakládání ze strany obžalovaných vůči klientkám, tak i to, jak úkorně takové jednání klientky vnímaly a také, že měly z obžalovaných zřejmý strach. Potvrzuje současně i neochotu ze strany nadřízených, či osob, jež byly seznámeny s jednáním obžalovaných, o závadovém jednání mluvit, a jejich zjevnou tendenci věc bagatelizovat. Ze svědeckých výpovědí Radka B., ředitele zařízení, Hany K., vrchní sestry, a Lucie P., sociální pracovnice na Dl, lze jen uvést, že v jejich výpovědích se odráží jejich prokázaný předchozí postup, kdy danou situaci neřešili, byť o ní měli poznatky, takže v podstatě jako dříve i ve svých výpovědích problémy bagatelizují se závěrem, že až na nějaké maličkosti bylo vše v pořádku. Navíc jejich výpověď je odrazem i jakési ochrany sebe sama. Je logické, že změna postoje a přiznání problémů s obžalovanými by sebou automaticky nesla i přiznání vlastního selhání a připuštění vlastní nečinnosti, v pozici, kdy měli věc řešit. Problémy v domově bagatelizují i sociální pracovnice a zdravotní sestry, které v domově stále působí, nebo by se do něj chtěly vrátit. Je logické, že z důvodu obavy z případných problémů v zaměstnání nechtějí sdělovat negativní skutečnosti ve vztahu ke svému zaměstnavateli, které by mohly svědčit i o laxním přístupu vedení domova. Pokud se už o nějakém incidentu doslechly, tvrdí, že se buď jednalo o nešťastnou náhodu, nepochopení situace, nebo si to vykládají tak, že některá z klientek si věc přibarvila a realita byla jiná. Tyto pracovnice negují negativní chování obžalovaných vůči klientům. Pouze připouštějí, že Šárka Š. byla hlučnější, hrubější a měla specifický humor, který nemusel každý pochopit. Monika Z. nemusela působit na klienty zcela dobře, protože byla potetovaná, byla citově chladnější a rovněž byla hlasitější. Žaneta K. připustila, že slyšela od kolegyně Š. říkat o klientovi, že smrdí. Moniku Z. slyšela použít vulgární slovo. Obžalovaná Šárka Š. následně ve svém vyjádření k výpovědi Žanety K. připustila, že v souvislosti s paní Irenou K., která si neuvědomovala, že potřebuje hygienu, skutečně použila výraz, že „smrdí". Výpověď Petry H. je nevěrohodná, neboť neguje na jisto postavené věci, např. stažení kalhotek klientce K., incident s pomerančem mezi Monikou Z. a klientkou Emílií P. (prý šlo jen o jakousi úsměvnou historku) a u stejné klientky i incident s pečovatelkou Šárkou Š., která měla klientku chytnout pod krkem (domnívá se, že se jedná jen o důsledek stařecké demence či alkoholu požívaného klientkou). Na druhé straně popisuje zranění Milady P., která měla zlomenou ruku. Neví ale, jak k němu přišla. Karolína K. připustila incident, kdy obžalovaná Šárka Š. nadávala klientce Emílii P., že má na pokoji bordel, a protože klientka zrovna telefonovala s rodinou, řešilo se to pak s ředitelem. Také potvrdila, že Emílie P. měla zlomenou ruku, ale vznik zlomeniny nespojovala s jednáním obžalovaných. Soud odmítl, že obžalované klientky úmyslně koupaly ve studené vodě, protože u obžalované Šárky Š.

nebyla žádná úchylka v tomto směru znalecky prokázána. Toto byla zřejmě reakce soudu na tvrzení Gabriely L., že Šárce Š. to dělalo dobře. Lze sice polemizovat s tím, zda přítok teplé vody byl či nebyl v domově stabilní. Nicméně s ohledem na četnost stížností ohledně koupání ve studené vodě, a to pouze vůči obžalovaným se dle odvolatelky tohoto jednání obě obžalované dopouštěly zcela úmyslně. Toto jednání tedy nemuselo souviset s nějakou duševní poruchou. Odvolatelka se neztotožnila ani se závěrem okresního soudu, který uvádí, že týrání seniorů bylo v rámci dokazování zjištěno vesměs obecně, neboť je třeba zkoumat jejich jednání ve vztahu ke každé klientce zvlášť a u každé této klientky zjišťovat, zda toto jednání pro svou intenzitu a krutost vnímala jako těžké příkoří, což se podle soudu nepotvrdilo. Lze odkázat na výpovědi svědkyň Gabriely L., Jany F. a Renáty K., které se velmi detailně vyjadřovaly ke konkrétním způsobům týrání vůči jednotlivým klientům a k reakcím klientů na tato jednání, kdy i s ohledem na shora popsaná specifika při výslechu týraných seniorů, byly konkrétní znaky týrání u konkrétních klientů jednoznačně prokázány. Nelze pak souhlasit s úvahou nalézacího soudu, že nelze bez dalšího vycházet z výpovědí svědků, kteří měli s obžalovanou či obžalovanými osobní problémy, a jejich výpovědi nemohou být jediným usvědčujícím důkazem, ale musí být podpořeny i dalšími důkazy. K tomu je nutné zdůraznit, že jejich výpovědi zde nestojí osamoceně, ale jsou podporovány i důkazy listinnými a svědeckými výpověďmi. Nelze eliminovat výpověď usvědčujícího svědka jen z toho důvodu, že má negativní vztah k pachateli právě a jen proto, že se pachatel dopouští trestné činnosti.

18. Závěrem odvolatelka navrhla, aby odvolací soud rozsudek zrušil podle § 258 odstavec 1 písmeno b), písmeno c) trestního řádu ve spojení s § 259 odstavec 1 trestního řádu a věc vrátil okresnímu soudu k novému projednání a rozhodnutí, s tím, že současně navrhla i doplnění dokazování znaleckým zkoumáním svědkyně Renáty K. a Jany F. k posouzení jejich věrohodnosti, jestliže soud o věrohodnosti těchto klíčových svědkyň pochybuje.

19. Věc byla předložena Krajskému soudu v Ostravě jako soudu odvolacímu podle § 252 trestního řádu. Z obsahu spisového materiálu bylo zjištěno, že odvolání bylo podáno oprávněnou osobou podle § 246 odstavec 1 písmeno a) trestního řádu, v zákonné lhůtě podle § 248 odstavec 1 trestního řádu, a svým obsahem splňuje i náležitosti dané ustanovením § 249 odstavec 1 trestního řádu. Nebyl tak důvod pro jeho zamítnutí podle § 253 odstavec 1 trestního řádu nebo odmítnutí podle § 253 odstavec 3 trestního řádu.

20. Předně je nutno uvést, že krajský soud jednal v nepřítomnosti obou obžalovaných, které se z veřejného zasedání omluvily a požádaly o jeho konání ve jejich nepřítomnosti, přičemž dospěl k závěru, že o dovolání lze spolehlivě rozhodnout i bez jejich přítomnosti. Státní zástupkyně setrvala na svých odvolacích námitkách a pro účely odvolacího řízení nenavrhla žádný důkaz.

21. Z podnětu podaného odvolání krajský soud přezkoumal podle § 254 odstavec 1, odstavec 3 trestního řádu zákonnost a odůvodněnost těch výroků rozsudku, proti nimž bylo podáno odvolání, a to z hlediska vytýkaných vad, jakož i správnost postupu řízení napadenému rozsudku předcházející, a po projednání věci ve veřejném zasedání dospěl k závěru, že odvolání státní zástupkyně není důvodné.

22. V řízení, jež rozsudku předcházelo, odvolací soud neshledal žádné procesní vady, které by měly za následek nedostatečné objasnění věci či porušení práva obhajoby. Nebylo tedy důvodu k jeho zrušení podle § 258 odstavec 1 písmeno a) trestního řádu.

23. Přezkoumáním napadeného rozsudku krajský soud dále zjistil, že se v něm okresní soud v zásadě správně, logicky a přesvědčivě vypořádal se všemi okolnostmi významnými pro rozhodnutí. Rozvedl, které důkazy provedl, jak je hodnotil, kterak se vypořádal s obhajobou obžalovaných, a k jakým skutkovým a právním závěrům dospěl. Rozsudek netrpí podstatnými vadami a jeho

Shodu s prvopisem potvrzuje Drahomíra Anlaufová

odůvodnění svým obsahem odpovídá kritériím uvedeným v § 125 trestního řádu. Nalézací soud provedl dostupné důkazy v rozsahu pro rozhodnutí nezbytném v souladu s § 2 odstavcem 5 trestního řádu, provedené důkazy hodnotil ve smyslu § 2 odstavec 6 trestního řádu, při řádném uvážení všech okolností případu jak jednotlivě, tak i v jejich souhrnu. Dbal na to, aby byly objasněny stejně okolnosti svědčící ve prospěch i v neprospěch obžalovaných. Okresnímu soudu nelze vytknout, že by některý podstatný a stěžejní důkaz neprovedl nebo, že by hodnocení důkazů provedl v rozporu se zákonem či pravidly formální logiky. Vzhledem k tomu je možno odkázat na odůvodnění rozsudku okresního soudu, se kterým se krajský soud v podstatě ztotožnil.

24. K odvolacím námitkám státní zástupkyně krajský soud uvádí, že tyto jsou v převážné míře opakováním námitek uplatněných v průběhu vedeného trestního řízení, s níž se vypořádal již okresní soud, o čemž svědčí i odůvodnění jeho rozsudku zejm. v bodech 295. až 328., na které je možno odkázat. Krajský soud rekapituluje, akcentuje a případně doplňuje následující.

25. Odvolací soud se neztotožnil s námitkou státní zástupkyně týkající se toho, že okresní soud toliko specifikoval obsah provedených důkazů, aniž by učinil závěry o tom, jaká skutková zjištění a na podkladě jakých důkazů bere za prokázané, když nalézací soud své rozhodnutí odůvodnil ještě způsobem, jež splňuje požadavky uvedené v ust. § 125 trestního řádu a není tím nepřezkoumatelným.

26. Oběma obžalovaným bylo kladeno podanou obžalobou za vinu, ve zkratce, že v době nejméně od měsíce května 2017 do měsíce května 2019 v Domově Slunečnice Ostrava, p.o., jako pracovnice přímé péče zle nakládaly s klientkami domova způsobem podrobněji popsaným v obžalobě, které toto jednání vnímaly jako ponižující, kruté a bezohledné a vyvolávalo to v nich pocity trvalé bezmoci, ponížení, strachu a obav z dalšího takového jednání.

27. Okresní soud ve věci vyslechl obě obžalované, celou řadu svědků, provedl k důkazu znalecké posudky (vyslechl znalce), listiny a následně uzavřel, že existuje taková řada pochybností o tvrzeních svědkyň usvědčujících obě obžalované z vytýkaného jednání, které neumožňovaly shledat tyto vinnými z vytýkané trestné činnosti. Podle okresního soudu jednání obžalovaných nebylo vždy na požadované úrovni, kdy vulgarity, hrubé či nekultivované chování do sociálních služeb nepatří, chladné a odměřené chování je pro klienty domova zraňující, stresující, stejně tak jako direktivní a bezohledný přístup, avšak ani jedna z obžalovaných se nedopustila takového jednání, aby jeho intenzita, závažnost, krutost a časové trvání mohly naplnit skutkovou podstatu trestného činu týrání svěřené osoby ve vztahu ke konkrétní klientce, protože se podle soudu I. stupně nelze spokojit s obecným závěrem, že obžalované byly obecně vulgární, hrubé nebo hlučné a tím týraly úplně všechny klienty na oddělení, ale bylo třeba zkoumat jejich jednání ve vztahu ke každé klientce zvlášť a u této klientky také zjišťovat, zda toto jednání pro jeho intenzitu, krutost nebo dobu trvání skutečně mohla vnímat jako těžké příkoří. Toto se v rámci dokazování neprokázalo, a to ani ve vztahu ke klientkám K. a P., protože jedině u těchto dvou bylo prokázáno nějaké dlouhodobější nevhodné chování ze strany obžalované Š., avšak ani ve vtahu k těmto z důvodů rozvedených v bodech 325. a 326. odůvodnění nedocházelo ze strany této obžalované k jednání, jež by bylo možno podřadit pod pojem týrání ve smyslu projednávané skutkové podstaty. Klientky na prvním oddělení sice neměly harmonické prostředí pro život, což bylo dáno také dlouhodobým nedostatečným personálním obsazením. Jednání obžalovaných bylo namístě řešit maximálně v rámci pracovní hierarchie, pokud byly nějaké pracovní prohřešky (porušení standardu kvality péče), nepochybně se i stávalo, že jejich jednání bylo někdy za hranou profesní etiky, nebo že bylo chladné, odměřené, necitlivé, ale skutkovou podstatu trestného činu nenaplnilo, a to ani přestupku (body 324. až 328. odůvodnění).

28. Krajský soud rekapituluje, že za týrání se ve smyslu trestního zákoníku považuje zlé nakládání se svěřenou osobou, vyznačující se vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti a určitou trvalostí, které

tato osoba pociťuje jako těžké příkoří. Může jít o zlé nakládání působením fyzických útrap, ale i o zlé nakládání v oblasti psychické. Nevyžaduje se, aby u svěřené osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho krutost, bezohlednost nebo bolestivost vnímá jako těžké příkoří (srov. rozhodnutí publikovaná pod číslem 20/2006 a 20/1984 Sb. rozh. tr.).

29. Jako příklady týrání spočívající ve fyzických útrapách lze uvést bití otevřenou rukou i pěstí nebo za pomocí různých předmětů (gumové hadice, důtek, řemene, dřevěné tyče apod.), kopání, pálení cigaretou, doutníkem nebo jinými žhavými předměty, působení elektrickým proudem, bolestivé tahání za vlasy (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 26. 8. 2014, sp. zn. 6 Tdo 1012/2014).

30. Týrání mohou představovat i různé formy psychických útrap vyvolané nesčetnými způsoby, jimiž je svěřená osoba vystavována psychickému napětí a stresu, např. vulgárními nadávkami, ponižováním, nedovolením se vzdalovat z bydliště (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 8. 2019, sp. zn. 8 Tdo 849/2019).

31. Podle okolností činu lze dovodit, že týrání svěřené osoby ve smyslu znaků trestného činu podle § 198 se může stát i opomenutím povinné péče, k níž byl pachatel povinen, jestliže svěřená osoba vzhledem ke svému věku nebyla schopna sama se o sebe starat, například zanedbáním osobní hygieny, neposkytováním přiměřené stravy (srov. R 11/1984).

32. Jak vyplývá z citované judikatury, pro týrání je typické, že jej týraná osoba pociťuje pro jeho bolestivost, hrubost, a bezohlednost jako těžké příkoří. Zároveň týrání musí vykazovat určité souvislé jednání nebo alespoň opakovanost takového jednání a v tomto smyslu musí mít určitou trvalost. Přitom tato trvalost pachatelova jednání není zákonem vymezena, není ani znakem základní skutkové podstaty. Nevyžaduje se sice, aby šlo vždy o jednání soustavné nebo delší dobu trvající [to je až okolností podmiňující použití vyšší trestní sazby podle § 198 odstavec 2 písmeno d) – „páchá-li takový čin delší dobu“], ale je třeba, aby splňovalo určitou míru trvalosti, která se v závislosti na intenzitě zlého nakládání, hrubosti a krutosti projeví ve zmíněném těžkém příkoří. Trvalost týrání je třeba posuzovat vždy ve spojení s jeho intenzitou, přičemž se uplatní pravidlo, že čím je týrání intenzivnější, tím kratší dobu může trvat a naopak, tedy jinak řečeno, kratší doba trvání týrání může být vyvážena jeho vyšší intenzitou a nižší intenzita zase délkou trvání; vždy však musí jít o takovou intenzitu, aby se vůbec jednalo o týrání.

33. Ve věci si bylo nutno zodpovědět otázku, zda bylo bez důvodných pochybností prokázáno, že k jednání kladenému obžalovaným za vinu došlo zcela či v jakém rozsahu a současně, zda takové jednání poškozené pociťovaly jako těžké příkoří.

34. Obě obžalované popřely, že by se vůči klientkám Domova Slunečnice dopustily jednání, jež jim bylo podanou obžalobou kladeno za vinu. Okresní soud se předně zabýval tím, do jaké míry lze výpovědi pro obžalobu klíčových svědkyň (Gabriela L., Jana F. a Renáta K.), jež obžalované mají z vytýkaného jednání usvědčovat, vyhodnotit jako věrohodné, tedy zda tyto spolehlivě vyvracejí obhajobu obžalovaných a umožňují učinit závěr o skutkovém stavu, o kterém nejsou důvodné pochybnosti. Tyto výpovědi, jak správně uvedl okresní soud, je nutno hodnotit i v souvislosti se znaleckými posudky z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie zpracované MUDr. Kateřinou Černekovou a PhDr. Helenou Khulovou, včetně výslechu znalkyň, které se vyjadřovaly k duševnímu stavu obou obžalovaných, svědkyně Gabriely L. a poškozených klientek Domova Slunečnice Věry J., Ireny K., Věry Š., tak s výpověďmi některých poškozených, příbuzných poškozených, pracovnic domova a důkazy listinnými.

35. Státní zástupkyně především namítla, že okresní soud nesprávně vyhodnotil výpověď svědkyně Gabriely L., tedy pro obžalobu klíčové svědkyně, s poukázáním na to, že dle znaleckého posudku její výpověď nese známky prožitého a je podporována výpovědí svědkyň Renáty K., Patricie P.,

Jany F., Lenky J. a Boženy Š. Právě výpověď této svědkyně totiž podle státní zástupkyně prokazuje zlé nakládání obžalovaných s klientkami Domova Slunečnice jak ve formě psychické, tak i fyzické, kdy tuto, na rozdíl od okresního soudu, považuje bezezbytku za věrohodnou, a to i v kontextu se znaleckým zkoumáním.

36. Namístě je nejprve uvést, že nalézací soud přiléhavě při hodnocení svědeckých výpovědí, včetně výpovědi svědkyně Gabriely L., uvedl, že velkou roli v projednávané věci měly interpersonální vztahy na pracovišti, neboť mezi pracovnicemi vznikaly konflikty, neshody, kolektiv byl rozdělený, obviňování probíhalo z obou stran. Na jedné straně tak stojí výpověď Gabriely L. podporována do určité míry výpověďmi svědkyň Renáty K., Jany F. či Lucie J., na straně druhé výpovědi prakticky všech ostatních spolupracovnic obžalovaných, ale i pracovnic z předchozího oddělení, na kterém působila Gabriela L. Pokud mají výpovědi shora uvedených svědkyň výraznou vypovídající hodnotu i v tom směru, že prokazují, jak vysokou míru agresivního šikanózního jednání dokázaly obžalované vyvinout, a to i vůči nim jako kolegyním, tedy i vůči osobám nikterak nezávislým na jejich péči, pak nelze přehlédnout skutečnost, že k svědkyni Gabriele L. byly zjištěny negativní poznatky i na předchozím oddělení, kde působila, což ostatně zapříčinil i její odchod z tohoto. Lze zmínit koordinátorku péče ve třetím patře Alici K., která svědkyni označila za zlého člověka (obžalované tato svědkyně vůbec neznala) nebo spolupracovnici svědkyně z daného patra Irenu K., která vypověděla, že vše, co dělala Gabriela L., bylo podle této dokonalé, co udělaly ostatní, bylo špatně. Když se jí něco nelíbilo, tak proti dané kolegyni šla, štvala rodiny, aby si stěžovaly, vyvolávala hádky v kolektivu, kde bylo vše napjaté, kdy to ostatně vedlo k jejímu odchodu z oddělení. Pokud je odvolatelkou namítáno, že okresní soud nepřihlédl k tomu, že výpovědi výše uvedených svědkyň se vzájemně podporují, k čemuž však v některých bodech krajský soud ve shodě s okresním soudem nedospěl, pak nelze odhlédnout od toho, že ve vzájemné shodě jsou i výpovědi spolupracovnic obžalovaných, které vypovídaly v jejich prospěch, a naopak se vyjadřovaly kriticky ve vztahu především k svědkyním Gabriele L. a Renátě K. Nelze bez dalšího přijmout argument, že tyto tak činily s ohledem na to, že jsou stále zaměstnankyněmi Domova Slunečnice, neboť stejně tak by bylo možno poukázat na to, že svědkyně Gabriela L., Renáta K. či Jana F. mohly být ke svým výpovědím, resp. k jejich případné agravaci, motivovány negativním nastavením k obžalovaným, ať již z důvodu nepřijetí do kolektivu či způsobené zdravotní problémy, jež dávaly do souvislosti s chováním obžalovaných(é). I z toho důvodu bylo jejich výpovědi nutno hodnotit velmi pečlivě.

37. Pokud jde tedy konkrétně o výpověď svědkyně Gabriely L., touto se nalézací soud podrobně zabýval pod bodem 322. rozsudku a na jeho závěry je možno odkázat, přičemž lze dodat následující.

38. Výpověď této svědkyně skutečně nelze, jak namítla státní zástupkyně, jako celek zcela odmítnout, což ostatně okresní soud ani neučinil, i když to výslovně neuvedl. Výpověď této svědkyně je nutno s ohledem na její osobní nastavení a vztah k obžalovaným hodnotit velmi obezřetně, a to v kontextu výpovědí dalších svědkyň, listinných důkazů a znaleckého posudku z oboru zdravotnictví, odvětví psychiatrie a klinická psychologie zpracované MUDr. Kateřinou Černekovou a PhDr. Helenou Khulovou. Tyto znalkyně sice skutečně uvedly, že informace sdělené svědkyní Gabrielou L. nesou známky prožitého, současně, což odvolatelka ve svém opravném prostředku opomněla, znalkyně popsaly svědkyni jako osobu zvýšeně senzitivní, málo empatickou a vztahovačnou, egocentrickou, se sklonem k přeceňování vlastních schopností i ceny, kdy řadu událostí posuzuje nesprávně, a to zejména v emočně exponovaných situacích, z důvodu zvýšené citlivosti, vztahovačnosti a negativního očekávání, které můžou vést k nepřiměřenému chování či rozhodování a mohou zároveň narušovat jak obecnou, tak specifickou věrohodnost. Svědkyně nesdělovala motivaci, pro kterou by zkreslovala popisované skutečnosti, nicméně jednáním svých bývalých nadřízených a kolegyň se cítila být poškozená a v té souvislosti nelze vyloučit zaměřenost na výlučně negativní aspekty reality, případně i jejich agravaci. Svědkyně především nebyla u řady událostí, které měla tzv. jen z doslechu, a tedy popisovala pouze zprostředkovaně. V podstatě byla

přítomna pouze u verbálních projevů. Pokud svědkyně něco zkreslila, bylo to v jakési koalici s klientkami s tím, že ona jim mohla sdělit svoji verzi, domnívala se, že jim bylo způsobeno nějaké příkoří, klientky jí to odsouhlasily, možná, že s ní byly ochotny o tom hovořit, a ona to prezentovala jako věc, která se stala, což je dle znalkyň poté těžké objektivizovat. Ve věci nelze dle odvolacího soudu přehlédnout ani to, že svědkyně se neobrátila se svými poznatky na orgány činné v trestním řízení, ale přímo na média, což nesvědčí o snaze, aby věc byla objektivně prošetřena, ale především co nejvíce mezi veřejností rozšířena, navíc s předpokladem převzetí subjektivního popisu událostí z její strany.

39. Svědkyně ve věci vypovídala u hlavního líčení opakovaně, podrobně popsala jednání, kterého se měly obžalované dopouštět, a to především pokud jde o verbální agresi, hrubou manipulaci s klientkami, schválnosti ze strany těchto a zanedbávání péče o klientky. Okresní soud nicméně správně poukázal na to, že samotná svědkyně u hlavního líčení v přítomnosti obžalovaných částečně ve vztahu k některým poškozeným modifikovala svoji předchozí výpověď z hlavního líčení konaného bez jejich přítomnosti. Pokud šlo o vulgarismy ze strany obžalovaných, svědkyní ve věci akcentované, pak tyto prvotně popisovala jako sdělované přímo klientkám, aby následně připustila, že k jí popisovaným vulgaritám mohlo dojít na sesterně, při odchodu ze sesterny, při cestě po chodbě (poškozená Viera D., Ljuba K.), případně že byla přítomna jen jednomu případu (poškozená Ludmila M.) apod. Pro posouzení věci totiž není bez významu, zda obžalované, případně některá z nich, pronášely nevhodné vyjádření o klientkách přímo jim, kdy tyto by je tak mohly vnímat, jak popisovala svědkyně v rámci původní výpovědi, či na místech, kde tyto projevy klientky vnímat nemohly. Pokud by šlo o nadávky či stesky projevené na místech a způsobem, které tyto klientky nemohly vnímat, nešlo by o týrání ve vztahu k těmto. Gabriela L. si také protiřečila, když mezi poškozené, jichž se měly vulgarismy týkat, uváděla i ty, které byly navštěvovány rodinami, přestože z její výpovědi současně vyplývá, že právě k takovým klientkám se jí popisovaného jednání obžalované pro obavu ze stížnosti rodinných příslušníků dopouštět neměly. Ostatně sama připustila například toliko šeptání vulgarismů v případě svědkyně Jarmily Š., a to tak, aby to nikdo neslyšel.

40. Otázkou je i povaha vulgarismů adresovaný klientkám. Například ve věci poškozené Emílie P. byla řešena stížnost dcery této poškozené, Miroslavy P., kdy ta slyšela přes telefon, jak obžalovaná Šárka Š. vstupuje do pokoje se slovy: „Paní P., jak se to chováte, myslíte si, že jste v prasečáku?“. Pro posouzení takového projevu je nutno znát okolnosti a důvody, nicméně tento slovní projev nekoresponduje s výpovědí svědkyně Gabriely L., dle které obžalovaná Šárka Š. mj. této klientce tykala a užívala vůči této nejhrubší možné výrazy.

41. Pokud je odvolatelkou namítáno, že výpověď svědkyně Gabriely L. je v souladu s výpověďmi ostatních svědkyň, především Jany F., Renáty K., Patrície P., Boženy Š. a Z., pak k tomuto odvolací soud uvádí následující. Předně je nutno ve shodě s okresním soudem uvést, že svědkyně Renáta K. a Jana F. se byly schopny vyjádřit toliko jen k některým z poškozených, kdy část z nich si nevybavily či nebyly přítomny jejich péči ze strany obžalovaných. Svědkyně Renáta K. pak nepopsala tak hrubou vulgární agresivitu, a navíc tuto potvrdila jen ze strany obžalované Šárky Š. a vůči toliko některým poškozeným (Milada P., Viera D., Ljuba K.).

42. Výpověď svědkyně Jany F., která pracovala na oddělení necelé tři měsíce, tedy po velmi krátkou dobu, u hlavního líčení nebyla tak kategorická, jako v případě řízení přípravného, jak přiléhavě uvedl okresní soud. V hlavním líčení ve shodě se svědkyní Gabrielou L. popsala vulgarismy obžalovaných, avšak až na výjimky (Viera D. ze strany Moniky Z.) vůči neorientovaným poškozeným (Irena K., Lucie M. ze strany Šárky Š.). Popsala pak nevhodnou manipulaci s klientkami ze strany obžalované Šárky Š., ke které však uvedla, že nezaznamenala, že by způsobila klientkám zranění, tyto na ni nereagovaly, neměly projevy bolestivosti. Okresní soud přiléhavě uvedl, že svědkyně prezentovala řadu vlastních závěrů, ale pokud byla dotazována, jak na ně přišla,

nebyla schopna to s určitostí popsat, neuměla ani uvést, jak často k různému závadnému chování ze strany obžalovaných docházelo. Svědkyně Lenka J. potvrdila výpověď Gabriely L. v tom směru, že obě obžalované říkaly na adresu klientek: „Buďte zticha, neotravujte mě, uhni, posuň se, zase ses posral, nežereš, tak nežer.“, nespecifikovala však, o jaké klientky se jednalo. Kriticky se však vyjádřila k celému oddělení. Nicméně je třeba akcentovat, že tato svědkyně pracovala jako sestra na jiném oddělení a na oddělení DI, kde byly obě obžalované pracovně zařazeny, toliko podávala klientkám léky. Kontakt jak s klientkami, tak obžalovanými a ostatními pracujícími na tomto oddělení tak měla menší. Sama připustila, že hygiena, podávání stravy, vše, co bylo za zavřenými dveřmi, šlo mimo ni. Pokud jde o svědkyni Boženu Š., ta popsala vulgarismy sdělované obžalovanými, avšak na sesterně, na chodbě, nikoliv však v přítomnosti klientek. Obžalované označila za neempatické a nekomunikativní. To se však netýkalo pouze obžalovaných. Jednou byla svědkyně přítomna situaci, kdy pečovatelka přebalovala klientku, která stála a pečovatelka ji čistou plenou lehce švihla po zadku a říkala ji, ať stojí pořádně. O jakou pečovatelku se jednalo, si však svědkyně nevzpomínala. V případě odvolatelkou zmiňované svědkyně Patricie P. lze uvést, že tato na jednu stranu potvrdila obsah reportáží na TV Seznam, na druhou stranu vypověděla, že nebyla svědkem žádného nevhodného chování personálu vůči klientům zařízení. Byla přítomna tomu, jak obžalovaná Šárka Š. zvyšovala hlas na poškozené Ljubu K. a Emílii P. Nevzpomněla si na žádné zranění klientky, které by mohlo souviset s vykonávanou péčí ani na to, že by obžalovaná Šárka Š. na zvonění klientek nereagovala, byť šla na pokoj z nutnosti. Nezaregistrovala pak problém obžalované Moniky Z. s klienty. Dle reportérky Nikoly Z., která byla v období od dubna do května 2019 v zařízení pětkrát nebo šestkrát po dobu jedné nebo dvou hodin, na jejíž výpověď odvolatelka rovněž odkazuje, některé klientky nebyly v zařízení spokojeny, tvrdily, že pečovatelky byly nepříjemné pokaždé, když klientky po nich něco chtěly (Emílie P., Ljuba K.). Naopak vyvrátila tvrzení Gabriely L., že nespokojená byla i paní P., kdy ta uvedla, že pečovatelky byly milé. Dále uvedla, že svědkyně Gabriela L. jí psala asi týden před výslechem, ale svědkyně na její zprávu ještě nereagovala.

43. Lze tak uzavřít, že k vulgarismům ze strany obžalovaných docházelo, a to především na chodbě, sesterně, ale i v přítomnosti některých klientek. Avšak minimálně v některých případech byla frekvence těchto a jejich hrubost dle závěru krajského soudu svědkyní Gabrielou L. zveličena, a to s ohledem na to, že tato sama svoji výpověď částečně modifikovala, a dokonce si i protiřečila (viz shora). Vulgarismy na adresu některých poškozených, byť ne dosahující takové hrubosti, připustily i svědkyně Renáta K., Jana F., Lucie J., a v jednom případě i Žaneta K., avšak ne ve vztahu ke všem klientkám, které uvedla svědkyně Gabriela L. Svědkyně Božena Š. ani Patricie P., tedy svědkyně, které dle odvolatelky podporují výpověď svědkyně Gabriely L., pak přítomny vulgarismům sdělovaným před klientkami vůbec nebyly. Je třeba akcentovat především výpověď svědkyně Boženy Š., která v domově pracovala několik měsíců, neměla bližší vztahy s žádnou z pracovnic a je tak její výpověď vnímat jako zcela objektivní. Tato nebyla spokojena s péčí ze strany obžalovaných, které označila za neempatické, neochotné, vulgární, nicméně vulgarismy v přítomnosti klientek nepotvrdila. Tato skutečnost samozřejmě nevylučuje, že k vulgarismům ze strany obžalovaných docházelo, krajský soud tak nezpochybňuje v souladu se znaleckým posudkem, že svědkyně Gabriela L. byla u vulgárních projevů obou obžalovaných, nicméně je nutno pečlivě diferencovat, v jakých situacích byly pronášeny, zda v přítomnosti poškozených či jen na chodbě a sesterně, s jakou frekvencí a vůči komu. Bez zjevných pochybností nebylo prokázáno, že by se obžalované v přítomnosti jednotlivých poškozených, které uvedla svědkyně L., dopouštěly, a to prakticky neustále, jí popsaných vulgarismů.

44. Svědkyně Gabriela L. se rovněž vyjadřovala kriticky i pokud jde o další péči ze strany obžalovaných. Pokud šlo o tvrzenou rychlou konzumaci jídla jako jednu z forem nepřípustného zacházení s klientkami, tak i z výpovědi svědkyň Jany F. či poškozené Věry J. vyplynulo, že se muselo jíst ve spěchu, avšak sama svědkyně Jana F. uvedla, že doba pro jídlo nebyla stanovena. S výjimkou

výpovědi svědkyně Gabriely L. pak z ničeho nevyplynulo, že by poškozené trpěly hladem. Tato svědkyně pak poukazovala na řadu schválností ze strany obžalovaných vůči klientkám, kdy však některá tvrzení postrádají logiku. Například poškozená Věra J. měla problém s intolerancí na mléko a obžalované jí ho měly záměrně poskytovat. Mezi projevy intolerance laktózy však patří mj. průjem nebo řidší stolice, kdy by si tak tímto postupem obžalované výrazně přidávaly práci, což odporuje tvrzení Gabriely L., která obžalované považovala za neochotné udělat jakoukoliv práci navíc. Svědkyně pak byla zvyklá z předchozího oddělení na jinak nastavený pitný režim klientek. Opět je nutno v tomto kontextu akcentovat znalecký posudek, dle kterého byla tato svědkyně přesvědčená o svých schopnostech s tím, že toliko její přístup ke klientkám je správný, naproti tomu byla velmi kritická vůči práci ostatních a jejich přístup apriori považovala za špatný a vyvozovala z něj negativní dopady na poškozené. Lze poukázat na výpověď svědkyně S., staniční sestry, byť působící na oddělení před žalovaným období (v letech 2004-2017), nicméně v době, kdy na tomto byly pracovně zařazeny obě obžalované, která nenápadně kontrolovala pracovnice (např. dělala rysky na lahvích), kdy dle této nedošlo k nepodávání stravy a tekutin. Pitný režim sice mohl být nastaven na jiných odděleních lépe, nicméně to neznamená, že klientky trpěly žízní. Stejně tak nikdo nepotvrdil Gabrielou L. uvedené záměrné umývání klientek studenou vodou. Svědkyně pak nekriticky hodnotila některé z klientek, kdy například Emílii P. neoznačila jako náročnou klientku, což bylo v rozporu s výpovědí prakticky všech k této osobě slyšených svědkyň, negovala její problém alkoholem, ačkoliv to vyplynulo kromě výpovědi řady pracovnic i z karty péče o klienta. Jako jediná uvedla, že na předmětném oddělení bylo dostatek personálu, i když z ostatních důkazů vyplývá opak. Pokud jde o tykání klientkám, z dokazování nevyplynulo, že by obžalované všem poškozeným tykaly, jak tvrdila svědkyně Renáta K. nebo Lenka J., což ale v případě všech klientek netvrdila ani Gabriela L. Je to patné i ze zachyceného rozhovoru mezi poškozenou Emílií P. a obžalovanou Šárkou Š. či výpovědí některých poškozených (Věra J., Věra Š.).

45. Skutečnost, že jídlo mělo být poškozeným dáváno schválně mimo jejich dosah a obžalované dělaly další schválnosti, například se zubními protézami, dle krajského soudu ve shodě s nalézacím soudem prokázána nebyla. Ojedinělé pochybení či určitá neochota ze strany obžalovaných není možno ihned nazývat schválnostmi, jen z toho důvodu, že je takto vnímala Gabriela L. Lze v tomto kontextu poukázat například na výpověď svědka Lubomíra D., syna poškozené Viery D., ze které vyplynulo, že matce vadilo, že jí někdo například vypojil nabíječku, ale uvedl, že to neměla být schválnost. K otázce stravy či pitného režimu viz shora.

46. Lze tak shrnout, že i pokud jde o další péči ze strany obžalovaných, je opět nutno přihlédnout k osobnímu nastavení svědkyně Gabriely L., kdy tato, jak vyplynulo ze znaleckého posudku, byla zaměřena na negativa, přeceňovala vlastní schopnosti, posuzovala řadu událostí nesprávně, měla tendenci k agravaci. Za této situace nelze bez dalšího vycházet z toho, že situace popsané touto svědkyní se staly tak, jak svědkyně popsala, případně tyto měly tak negativní dopad na poškozené, jak tato uvedla.

47. Pokud jde o fyzické napadání klientek a nevhodnou manipulaci s těmito, jak již uvedl okresní soud, svědkyně Gabriela L. vypověděla, že obžalovaná Šárka Š. byla agresivnější než obžalovaná Monika Z., k nešetrné manipulaci s klientkami však mělo docházet ze strany obou obžalovaných. Uvedla, že klientky mívaly modřiny, oděrky, reagovaly bolestí a sténáním na polohování obžalovaných – toto však svědkyně Jana F. nepotvrdila, kdy dle této projevy bolestivosti u klientů při polohování nebyly, a navíc, obžalovaná Monika Z. s klienty neškubala. Plesknutí po zadku viděla u jedné klientky i svědkyně Božena Š. Z výpovědi Evy Z. (dcera poškozené Marie S.) vyplynulo, že matka sdělila, že některé pečovatelky byly necitlivé při manipulaci.

48. Pokud šlo o tvrzené zlé nakládání s poškozenými v rovině fyzického násilí, pak výpověď Gabriely L. je podporována především výpovědí svědkyně Renáty K. Ta popsala hrubou manipulaci s některými klientkami (Lucie M.-facka), Ljuba K.-plesknutí po zadku) ze strany obžalované Šárky

Š. Ve dvou případech pak tato (Milada P. a Lucie M.) měla vyústit dokonce v jejich zranění. Výpověď svědkyně Renáty K. je však zcela evidentně ovlivněna negativním nastavením vůči obžalované Šárce Š. V tomto kontextu pak nelze souhlasit s odvolatelkou, že tato skutečnost není rozhodná. Právě negativní nastavení vůči obžalované má vliv na posouzení věrohodnosti této svědkyně. Nelze totiž přehlédnout, že svědkyně Renáta K. zcela negovala jakékoliv nevhodné chování obžalované Moniky Z., ač dokonce sama tato obžalovaná připouští vulgarismy na pracovišti, a tyto popisují i další svědci (Gabriela L., Jana F. či Lenka J.). Skutečnost, že svědkyně zkreslovala některé údaje, vyplynula například ve svědkyni tvrzené povinnosti ze strany poškozené Milady P. spočívající v pravidelném poskytováním finančního obnosu obžalované Šárce Š. na koupi zákusků, což bylo negováno dcerou poškozené Marii F. Rovněž její tvrzení, že obžalovaná Šárka Š. klientkám tykala, bylo vyvráceno. Stranou pozornosti odvolatelky pak zůstala skutečnost, že tato svědkyně přes uloženou pořádkovou pokutu u hlavního líčení odmítla ve věci vypovídat, kdy tak byly čteny toliko její výpovědi z přípravného řízení, kdy ani tyto nebyly v některých bodech v souladu.

49. Z výše uvedeného je tak zřejmé, že obžalovaná Šárka Š. mohla být v některých případech hrubší při manipulaci s klientkami, nicméně nebylo prokázáno, že by s nimi manipulovala způsobem, jež by je zranil a způsoboval jim utrpení. V případě poškozené Lucie M. sice byly stopy na kůži po manipulaci s touto klientkou, kdy však i svědkyně Renáta K. připustila, že tato klientka měla tzv. papírovou kůži a ihned se jí udělal hematom. Pokud jde o obžalovanou Moniku Z., pak výpověď svědkyně Gabriely L. vůči této svědkyně nebyla dle krajského soudu jinými výpověďmi potvrzena. Zranění poškozených Milady P. a Lucie M. způsobené údajně obžalovanou Šárkou Š. vyplynulo toliko z výpovědi svědkyně Renáty K. Dle krajského soudu se však uvedené neprokázalo.

50. Pokud pak jde o konkrétní poškozené a jednání, které bylo obžalovaným kladeno za vinu, lze ve zkratce uvést následující.

51. Ve věci údajného škrcení poškozené Emílie P. verze, jak k tomu došlo, se lišily, jak správně uvedl okresní soud. Přítomny tomu měly být jen obžalovaná Šárka Š. a poškozená Emílie P. Dle poškozené měla být tato škrcena, nicméně dle Miroslavy P. přišla obžalovaná Šárka Š. za matkou, „drapla" ji za ramena a cloumala s ní, co jako potřebuje a sama viděla modřiny v oblasti ramen. Z uvedeného lze tak mít maximálně za prokázané hrubší manipulaci ze strany obžalované Šárky Š., nikoliv však škrcení.

52. V případě incidentu s kolečkovým křeslem poškozené Viery D. nelze zpochybnit, že došlo k pádu poškozené (výpověď syna Viery D. Lubomíra D. a částečně svědkyně Gabriely L., dále pak záznam na čl. 157), a nebyla jí poskytnuta dostatečná pomoc ze strany pečovatelky s tím, že si má pomoci sama. Sporné nicméně je, kdo byla předmětná pečovatelka. Dle popisu Lubomíra D. se incident odehrál někdy v roce 2017, mělo se jednat o pracovnici, která už byla propuštěná. Nicméně obžalovaná Šárka Š. odešla ze zařízení v listopadu 2019. V každém případě pak nebylo prokázáno, a to ani samotnou výpovědí svědkyně Gabriely L., která u samotného pádu nebyla, že by bylo křeslo podtrženo, jak tvrdí obžaloba, a klientka se plazila po zemi. V tomto kontextu lze poukázat na č. l. 157- záznam o hodnocení péče, ze kterého vyplynulo, že k pádům poškozené docházelo častěji, a to bez cizího zavinění. Nelze tak rozhodně vyloučit, že samotný pád byl náhodný, což neznamená, že následně nebyla ze strany pečovatelky poskytnuta poškozené potřebná pomoc, nicméně není zřejmé, kdo měl být touto osobou.

53. Zlomeninu ruky poškozené Milady P. ze strany Šárky Š. popsala svědkyně Renáta K., kdy vycházela z toho, že poškozená rukou udeřila o postranici a při pohmatu byly kosti oddělené. O údajné fraktuře popisované Renátou K. však není v záznamech žádná zmínka. Okresní soud příléhavě uvedl, že je zcela nelogické, aby v předchozím období byla poškozená, která opakovaně utrpěla zlomeniny, vyšetřena na RTG a v tomto případě by příslušná vyšetření neabsolvovala. Ze záznamu

péče o klientku vyplynulo, že v období působení Renáty K. v Domově Slunečnice (květen 2017 až duben 2018) utrpěla Milada P. dne 4. 10. 2017 toliko hematom na pravém předloktí u večerní toalety (č. l. 1414). Pokud došlo při manipulaci s poškozenou (tato vážila 120 kg) k popisovanému hematomu, nelze v takovém počínání v žádném případě shledávat úmysl, toliko maximálně nešetrnou manipulaci, ovlivněnou nadváhou klientky. Pro závěr o zlomenině poškozené jednáním obžalované Šárky Š. tak svědčí toliko výpověď jedné svědkyně, aniž by tento závěr byl podporován dalším důkazem. Na místě je nutno dodat, že zlomenina ruky je doprovázená bolestivostí, která se zvyšuje při pohybu či dotyku. Lze si jen stěží představit, že pokud by tato poškozená skutečně jednáním obžalované zlomeninu utrpěla, že by na to nejpozději na nadcházející směně nepřišly ostatní zaměstnankyně Domova Slunečnice a že by adekvátním způsobem na uvedené nereagovaly, tedy že by poškozené nezajistily lékařské vyšetření.

54. Pokud jde o pohmoždění nohy poškozené Lucie M., z popisu události ze strany svědkyně Renáty K. vyplynulo (její první výpověď z přípravného řízení), že této poškozené měla obžalovaná Šárka Š. zlomit nohu, nicméně v další výpovědi z přípravného řízení již mluvila toliko o pohmoždění nohy. K tomu pak mělo dojít tak, že poškozená měla být obžalovanou Šárkou Š. opřena o stolek za situace, kdy byla pokálená, měla zavrávorat, noha poškozené se dostala mezi posuvná kolečka stolku, díky čemuž tato upadla na postel a pohmoždila si nohu. Pokud se událost takto odehrála, kdy ze záznamu a péče o klientku v období působení svědkyně K. je dne 24. 7. 2017 zaznamenán hematom v okolí II. prstu pravé dolní končetiny s mírnou bolestivostí při pohybu, nesvědčí to opět o úmyslu ze strany obžalované Šárky Š., ale maximálně o nevhodně zvoleném postupu.

55. Incidentu s jídlem přede dveřmi poškozené Věry Š. vyplynul z výpovědi poškozené a jejich rodinných příslušníků, kterým se tato svěřila. Nicméně, jak bude uvedeno níže, poškozená byla v Domově Slunečnice krátce, měla uzamčené dveře a obžalovaná Šárka Š., která poškozené nesla jídlo, se nemohla do pokoje dostat, a proto do dveří, jelikož měla ruce plné, místo zaklepání kopla. Tato situace byla poté řešena a obžalovaná Šárka Š. se poškozené za kopnutí omluvila. V tomto nelze shledat šikanózní jednání.

56. V případě poškozené Ludmily M., svědkyně Gabriela L. nejprve z vytýkaného jednání (obité čelo) obvinila z důvodu nešetrné manipulace obžalovanou Šárku Š., u hlavního líčení pak obžalovanou Moniku Z., není tak ani zřejmé, zda vůbec a pokud ano, kdo se měl vytýkaného jednání dopustit. Opět pak není zřejmá ani případná forma zavinění.

57. Pokud jde o poškozenou Jarmilu Š., její syn Vítězslav Š. uvedl, že obžalované se chovají nevhodně, drze, jeho matka však nemluvila o tom, že by se to týkalo přímo jí, mluvila obecně. Některá asi i zvýšila hlas, ale nejednalo se o konflikt.

58. V případě Věry J. vyplynulo z výpovědi svědkyně Jany F., že obžalovaná Monika Z. měla vulgární komentář v souvislosti se zápachem na pokoji. Tato výpověď je podporována i ze strany svědkyně Gabriely L. Na obžalovanou Moniku Z. si stěžovala samotná poškozená svým příbuzným, nikoliv však ohledně vulgarit, ale ohledně toho, že obžalovaná „vletí“ do pokoje a že s ní „šarpá“. Krajský soud nezpochybňuje, že skutečně se ve vztahu k této poškozené obžalovaná Monika Z. dopustila nevhodné poznámky, otázkou je však frekvence a obsah, kdy s ohledem na to, že v jiném směru si byla schopna poškozená na obžalovanou postěžovat, nelze toto přeceňovat.

59. O schválnostech při podávání stravy Zdeňce W. obžalovanou Monikou Z. svědčí pouze svědecká výpověď Gabriely L., které však nelze v této části bez pochybností uvěřit, když se uvedené měla dozvědět od poškozené Zdeňky W., avšak s ohledem na omezené komunikační schopnosti klientky, je nepravděpodobné, že by tato byla schopná se svěřit svědkyni Gabriele L. v takovém rozsahu, jak tato vypovídala.

60. Poškozenou Marii S. označila Gabriela L. za bystrou klientku, která se uměla bránit. Tato poškozená měla sdělovat obžalovaným, že to tak nenechá, kdy věc měl řešit její syn Bohuslav S. Ten však vypověděl, že si sice matka na obžalované stěžovala, nikoliv však kvůli tomu, že by ji vulgárně urážely. Nelze tak bez dalšího vycházet toliko z výpovědi svědkyně Gabriely L., jejíž výpověď ve vztahu k této klientce zůstala osamocena.

61. Naproti tomu krajský soud nikterak nezpochybňuje, a bylo to i potvrzeno samotnou obžalovanou Šárkou Š., incident s kalhotkami u poškozené Ljuby K., kdy tento byl s obžalovanou projednán a za tento se poškozené omluvila.

62. Pokud je namítáno, že vytýkané jednání obžalovaných nebylo posouzeno v souladu se znaleckými posudky na tyto vypracovanými, pak s tímto nelze souhlasit. Není nikterak zpochybněno, že obžalované byly neempatické, nedokázaly se vcítit do potřeb klientek, nicméně tato skutečnost bez dalšího neznamená, že by klientky Domova Slunečnice týraly.

63. Z výpovědí poškozených či jejich rodinných příslušníků pak, až na výjimky, nebylo potvrzeno chování obžalovaných tak, jak jim bylo kladeno za vinu, což lze považovat ve věci za zásadní.

64. V tomto kontextu odvolací soud poukazuje i na výpověď Aleny F., pečovatelky 1. oddělení, která vypověděla, že hlavní slovo při péči má rodina. To je hlídáno i ze strany staniční sestry. Pracovnice jsou neustále hlídány jak rodinou, tak vedením. Pracovnice neví, kdo a kdy z rodiny přijde, nejsou návštěvní hodiny, rodinní příslušníci mohou přijít kdykoli. Vždy se musí chovat tak, aby s nimi byla rodina spokojená. To neznamená, že se obžalované nemohly vytýkaného jednání dopustit, ale minimálně to snižuje pravděpodobnost, že by se nevhodného chování dopouštěly v takovém rozsahu.

65. Odvolatelka argumentovala tím, že v případě seniorů existují různé faktory, které jim brání přiznat či mluvit o tom, že jsou obětí týrání, kdy mezi tyto patří stud, že se to děje, spolu se sebeobviňováním a obavami, že by se násilí mohlo ještě zhoršit, kdy nevěří, že by jim mohl někdo pomoci, nemají dost sil fyzických ani duševních a mentálních cokoli řešit, přijímají nálepku seniorů jako nepotřebných, což ovlivňuje jejich sebepojetí a zvyšuje závislou roli. V projednávané věci si nicméně například poškozená Emílie P. stěžovala především ve vztahu k obžalované Šárce Š. jak svědkyni Gabriele L., tak Renátě K. a dceři Miroslavě P., avšak lze mít důvodně za to, že tato svoje napadení zveličila. Poškozená Ljuba K. se svěřila o incidentu s kalhotkami své dceři Heleně K. Lubomír D. vypověděl, že matka si jednou stěžovala, když se měla ocitnout nějakým způsobem na podlaze a jedna paní z pomocného personálu ji odmítla pomoci. Marie F., dcera poškozené Milady P., uvedla, že personál ji jednou nechal spadnout na zem, Petr J. vypověděl, že matka si stěžovala na obžalovanou Moniku Z., že rychle vrazí do dveří, rychle ji otáčí při hygieně. Bohuslav S. uvedl, že matka neměla ráda obžalované, protože byly protivné, nebo do ní strčily. Poškozená Věra Š. se o incidentu se dveřmi svěřila příbuzným.

66. Je tak zřejmě, že poškozené se byly schopny v případě příkoří ozvat, což ostatně potvrdili i jejich příbuzní. V tomto kontextu lze poukázat na výpověď Heleny K.-dcery poškozené Ljuby K. (matka si byla schopná postěžovat, kromě incidentu s kalhotkami si však na nic neztěžovala), Jaroslavy D.-snachy Viery D. (sestry jí hubovaly, že bryndá, jinak nic zásadního, pokud ano, svěřila by se), Jiřího Š.-syna Věry Š. (matka by si stěžovala, kdyby došlo k něčemu dalšímu, než k incidentu s jídlem za dveřmi), Vítězslava Š.-syna Jarmily Š. (matka uvedla, že obžalované se chovají nevhodně, drze, nemluvila o tom, že by se to týkalo přímo jí, mluvila obecně, některá asi i zvýšila hlas, ale nešlo o konflikt, matka by si stěžovala), Pavla J.-syna poškozené Věry J. (matka si stěžovala jednou na potetovanou pracovnici, že rychle vrazí do dveří, rychle ji otáčí při hygieně, nevšiml si, že by matka měla na sebe zranění, pokud by se matce dělo nějaké příkoří, svěřila by se, matka nesdělovala, že by měla problém se zvoněním), Petra J.-syna poškozené Věry J. (matka

neměla ráda potetovanou pracovnici, obecně neměla ráda potetované lidi, pití měla dostatek, nestěžovala si, kdyby byla nespokojená, svěřila by se buď jemu, nebo jeho bratrovi). Je tak zjevné, že některé poškozené měly k chování obžalovaných výtky, nicméně se to týkalo daleko méně závažného chování těchto, než je jim kladeno za vinu.

67. Podle výpovědi svědkyně Gabriely L. či Jany F. některé poškozené plakaly nebo byly rozrušené, kdy toto rozpoložení daly do spojitosti s nevhodným chováním obžalovaných. Do popředí se opět dostává znalecký posudek vypracovaný na svědkyni Gabrielu L., kdy z toho vyplynulo, že jednak tato svědkyně byla schopna tzv. podsunout poškozeným, že je jim ubližováno, jednak akcentovala toliko negativa ze strany péče obžalovaných a jednak to, že poškozené mnohdy mohly být ve špatném stavu ze zcela jiných důvodů, než si myslela tato svědkyně, která nebyla schopna řádně vyhodnotit chování poškozených z důvodu absence empatie na své straně. V situaci, kdy svědkyně něco neviděla na vlastní oči, ale něco slyšela zpoza dveří, případně když viděla výraz v obličeji klienta, který jí sám nic neříkal, byla schopná z toho vyvodit, že se děje příkoří, zpracovat to tak, že ta osoba byla traumatizovaná, protože ona sama to traumatické prožívání měla. S ohledem na nízkou míru empatie nemusela svědkyně správně vyhodnotit, co klient cítí, pokud si povzdechl nebo se určitým způsobem zatvářil. Pokud popisovala, jak se museli klienti cítit, nevycházelo to z její empatie, která je snížená, ale z jejích životních zkušeností s týráním, kdy měla tendenci vkládat do pocitů klientů traumatizující prožitky, i když tam třeba nemusely být. Nelze vyloučit, že apriori přistupovala k těm slabším osobám tak, že jsou to oběti a svými otázkami jim tu roli oběti jako by vnukla. Při povaze starých lidí, kteří jsou zranitelní, sugestibilní, závislí, nelze vyloučit, že byli ochotni potvrdit jí její podezření nebo její informace. Reálný základ, ze kterého svědkyně vycházela, byl křik a nadávky, z čehož správně vyvodila, že to klienti nemůžou vnímat pozitivně, a následně je na základě svých zkušeností byla schopna stylizovat do role oběti.

68. Je třeba se zabývat i určitými specifiky poškozených v daném věku, jejich náladami, někdy i ambivalentními vztahy k jednotlivým pečovatelkám. Svědkyně K., sestra a později staniční v období ledna až května 2018, například popsala, že klienti byli i toho názoru, že pečovatelky mají dělat, co klienti chtějí, když si je za to platí.

69. Nelze ani přehlédnout výpověď dcery poškozené Viery D., kdy k tvrzení, které ze strany této poškozené zaznělo v reportáži, že „…vše musí vydržet…“, tato uvedla, že matka to myslela tak, že musí vydržet vše kolem své nemoci. K této poškozené vypověděla svědkyně Lenka J. a Irena K., že to byla paní, která si skoro pořád stěžovala a na všechno. Dcera poškozené Ljuby K. Helena K. pak uvedla, že matka měla ráda Šárku Š., stejně tak vypovídala i Marie F., dcera poškozené Milady P. Helena K., dcera Ljuby K., vypověděla, že matka byla plačtivá, například říkala, ať na ni dcera není tak přísná a rozplakala se. O skutečnosti, že poškozené často mohly být v různém rozmaru, pak svědčí i to, že Karolína K.-žurnální sestra-po incidentu s telefonátem mezi obžalovanou Šárkou Š. a poškozenou Emílií P. uvedla, že byla přítomna tomu, když klientka šla za obžalovanou Š. se slovy: „Šárynko, já to tak nemyslela…“. Irena K. pak k poškozené Jarmile Š. uvedla, že klientka byla trochu nespokojená, vyžadovala speciální přístup. Ve vztahu k poškozené Emílii P. pak ze strany prakticky všech pečovatelek zaznělo, že tato poškozená neustále vyžadovala pozornost.

70. Ve věci je pak opět nutno akcentovat znalecký posudek MUDr. Kateřiny Černekové a PhDr. Heleny Khulové, vypracovaný na poškozené Věru J., Věru Š. a Irenu K., ze kterého vyplynulo, že traumatické zážitky spojené s týráním těchto osob nebyly zachyceny, nebyly zjištěny následky v psychice. V případě Ireny K. a Věry J. byla zaznamenána demence, které byla u těchto přítomna i v době projednávaného jednání. Pokud poškozené popírají traumatické události tak, jak je popisuje Gabriela L., pak v jejich životě tyto události nehrály tak závažnou roli. V jejich prožitcích daleko více figurovaly prožitky samoty, odloučení od rodiny, ztráta domova, blízkých. Plačtivost některých poškozených pak dle znaleckého posudku skutečně nelze vždy spojovat s nějakým konkrétním podnětem, ať už ze strany obžalovaných či kohokoliv jiného.

71. Z provedeného dokazování tek dle krajského soudu nikterak nevyplynulo, že by jednání obžalovaných bylo natolik intenzivní, hrubé a soustavné, aby se toto odrazilo v psychice jednotlivých poškozených.

72. Lze tak shrnout následující. uzavřít, že nebylo prokázáno, že se obžalované dopustily (veškerého) jednání, které jim bylo kladeno za vinu, a že se tak dělo téměř na každé směně v menší či větší míře vůči všem klientkám.

73. V neprospěch obžalovaných vypovídaly zejména svědkyně Gabriela L., Renáta K., Jana F. a Lucie J. Jak shora uvedeno, nebylo však možno řadu informací v těchto výpovědích uváděných, zejména v případě Gabriely L., považovat za prokázané, přičemž z výpovědí poškozených, resp. jejich rodinných příslušníků, vyplynuly toliko dílčí pochybení na straně obžalovaných.

74. Nelze zpochybňovat, že obě obžalované se projevovaly hrubším chováním ve verbální rovině na sesterně, na chodbách, ale i vůči některým poškozeným, kdy však v případě orientovaných klientek nebylo prokázáno, že by k tomuto docházelo ve vztahu ke konkrétním klientkám soustavně, častěji se pak verbální agrese projevovala u klientek neorientovaných, byť ani v jejich případech nebyla dle krajského soudu prokázána, že by se tak dělo neustále. V rovině fyzické agrese pak lze mít za prokázanou hrubší manipulaci s klientkami ze strany obžalované Šárky Š., nebylo však prokázáno, že by tato způsobila poškozeným bolestivost či snad obžalobou popsaná zranění některých klientek, s výjimkou jednoho incidentu s Emílií P. Obžalovaným nelze klást k tíži, že by poškozené trpěly nedostatkem potravin či tekutin, či těmto byly ze strany obžalovaných dělány schválnosti a byla zanedbávána jejich péče. Byly tak prokázány toliko jednotlivé prohřešky obžalovaných, a to především incident s kalhotkami u Ljuby K. či s jídlem za dveřmi u Miroslavy Š. Z provedeného dokazování pak ještě lépe vyšla obžalovaná Monika Z., jak uvedl okresní soud, a to především, pokud jde o manipulaci s klientkami, kdy navíc v neprospěch této obžalované nevypovídala Renáta K.

75. Jak shora uvedeno, k týrání může docházet jak v rovině fyzické, tak v rovině psychické. Ve vztahu k žádné z klientek nebylo dle krajského soudu prokázáno, že by této bylo úmyslně fyzicky ubližováno, kdy hrubší manipulaci s klientkami, aniž by tato způsobila zranění či bolestivost, lze toliko považovat za necitlivé nakládání s těmito. Verbální agrese, křik a případné ponižování za situace jejich vyšší intenzity a soustavnosti bezpochyby dopad v rovině psychické mít může. Nicméně ani toto ve vztahu k jednotlivým klientkám prokázáno nebylo, jakkoliv je v jakékoliv míře takové chování zcela nevhodné. Obžalované se dopouštěly verbální agrese spíše vůči některým klientkám, které nebyly orientované, byť frekvenci nelze jednoznačně stanovit. Odvolací soud si je vědom a zároveň to vyplývá i ze znaleckého posudku, že přítomnost demence nevylučuje prožívání traumatických událostí, což na druhou stranu znamená, že takové prožívání v daném stavu vyloučeno může být. Jakkoliv je však takové chování neakceptovatelné, nelze dle odvolacího soudu jednoznačně prokázat, že vulgarismy byly schopny tyto neorientované poškozené vnímat a že je mohly zasáhnout do jejich psychiky v tom směru, že je vnímaly jako těžké příkoří. Tento závěr ostatně koresponduje se znaleckým posudkem vypracovaným v případě poškozené Ireny K., kdy nic takového nebylo u této klientky zaznamenáno.

76. Byť tak nemusela být péče obžalovaných (a ani nebyla), ať již z důvodu nedostatku personálu, či osobního nastavení, případně z důvodu vyhoření u obžalované Šárky Š., optimální, odvolací soud se ztotožnil s okresním soudem, když tento uzavřel, že se ani jedna z obžalovaných nedopustila takového jednání, aby jeho intenzita, závažnost, krutost a časové trvání mohly naplnit skutkovou podstatu trestného činu týrání svěřené osoby ve vztahu ke konkrétní klientce Domova Slunečnice. Znak týrání tak nebyl dle krajského soudu ve shodě s okresním soudem naplněn a jednání obžalovaných tak poškozené nepociťovaly jako těžké příkoří.

77. Lze tak souhlasit s okresním soudem, že jednání obžalovaných bylo namístě řešit maximálně v rámci pracovní hierarchie, pokud byly nějaké pracovní prohřešky (porušení standardu kvality péče), nepochybně se i stávalo, že jejich jednání bylo mnohdy za hranou profesní etiky, nebo že bylo chladné, odměřené, necitlivé, ale skutkovou podstatu trestného činu nenaplnilo. Z toho důvodu také okresní soud obžalované obžaloby správně zprostil, když z provedeného dokazování je zřejmé, že k části z vytýkané jednání ze strany obžalovaných došlo, avšak toto jednání není trestným činem. Nebyly zjištěny ani dostatečně konkrétní obrysy jednání obžalovaných tak, aby mohlo být jejich jednání považováno za některý z přestupků, z nichž by se nabízely přestupky proti občanskému soužití, proto nebylo jednání obžalovaných ani postoupeno k projednání příslušnému úřadu.

78. Okresní soud pak nepochybil ani v rozhodnutí o nároku na náhradu nemajetkové újmy uplatněném ze strany poškozených Věry J. a Ireny K. Za situace, kdy byly obžalované zproštěny obžaloby, musel postupovat dle ust. § 229 odstavec 3 trestního řádu a odkázat tak poškozené, resp. jejich dědice, s jejich nárokem na náhradu nemajetkové újmy na řízení ve věcech občanskoprávních.

79. Odvolání státní zástupkyně Okresního státního zastupitelství v Ostravě tak bylo proto zamítnuto podle § 256 trestního řádu.

Poučení:

I. Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný.

II. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání, které lze podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí prostřednictvím soudu I. stupně.

Dovolání mohou podat:

a) nejvyšší státní zástupce pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného,
b) obviněný pro nesprávnost výroku rozhodnutí soudu, který se ho bezprostředně dotýká.

Obviněný může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání obviněného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno.

Příslušný k rozhodnutí o podaném dovolání je Nejvyšší soud České republiky v Brně.

V dovolání musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se dovolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b/1 a) -m) nebo § 265b/2 trestního řádu, o které se dovolání opírá. Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

Ostrava 11. prosince 2024

Mgr. Karel Šigut v.r.
předseda senátu

Vypracovala:
JUDr. Pavla Růžičková v.r.

Shodu s prvopisem potvrzuje Drahomíra Anlaufová